

דבר [כאשר יושביה עם קדוש הם ישראל, והקדושה הוא בלתי גשמי, והבלתי גשמי אין לו הרחקים שהם מגובלים ואין לה מה שהוא שייך אל הגשמי] והיא בפרט נקראת ארץ החיים וכאשר אין יושביה עליה

נסתלקה המעלה הנבדלת וגמדה ואינה רחבת. ודברי' אלו עמוקים מאוד מאוד. והיתה הארץ מקבלת הרבוי הזה שלא בטבע וכאלו היה זה ענין אלקי בלתי טבעי ואין זה מצורף אל הטבע כלל, רק היו יושבים יושביה עליה בענין אלקי ופשוט הוא [...]. כאשר יושביה עליה ואז... היא נמצא בפעל והוא מרווח, והדבר שאינו בפעל הוא גמוד וזה מבואר (*)

בן יהודיע פר

שם. ובזמן שאין יושבין עליה גמדה כלל בס"ד עשה הקב"ה כן בעצב הארץ בדרך נס, להורות דל"י שייכה לישראל, ובה זוגם היא, ואלהם היא מעת בריאת העולם, ולא יאמרו לבעים אהם שבשעהם את הארץ כענין דהא חזינן בלחך זו ויושביה כמו טבע הלחי, דהבשר הם ישראל, והעור היא הארץ, וכמו דהלחי חזן עורו מחזיק בשרו אחר הפשע, כן לחך זו שהיא העור, אינה מחזיקת את הבשר שהם ישראל, אחר שהופשטה ונפרדה מהם, וזוה יובן מכנה הארץ זמירות שמענו, כנה לשון קיצון כמו כנה ולחך כ"ע, והיינו מן כניוף וקבון הארץ שנתכוננה בזמן הסרבן, זמירות שמענו לשון הבנה, והיינו, כי

זוה נעשה דמיון הלחי לדק הוא זרע ישראל, שאין עורו שהיא הארץ מחזיקת את הבשר, שהיא זרע, אחר שהופשט ממנו.

שפת אמת בראשית ה פ

ובמדרש אברהם שלא כתוב בו שמירת שבת ירש העולם במדה כו' יעקב שכתוב בו שיש נחלה בלו מזרים ביאור הענין עפ"י המדרש יוכלו לכל תכלה ראוי קן רחבה מלוך מאלו לכל יש סיקוסים ולמורה און כו' כי המורה נותנת חיים לכל הנבריה. ובמדה לכל ברי'. ואורו נקודה חיות שמלכש בחיים מקום להחיותו. זו הנקודה חין לה שיעור. כי היא למעלה מן האמן והטבע. ועל נקודה זו נאמר הוא מקומו של עולם ואין עולמו מקומו. וכ' רחבה מלוך מאלו. ומאלו הוא יופר ממקום התלבשות. כמ"כ הכמיו ז"ל על לחך ישראל לבי היא שאין עורו מחזיק בשרו בזמן שישראל עליה מתרחבת כו' כן בכל דבר נקודה פנימיות און לה מדה וגבול. וכן הוא בנשמת אדם שאין לה שיעור וכמ"כ יולר רוח האדם בקרבו. וכפי התפשטות הגוף כך מוכל לקבל מהנשמה. והיא חין לה שיעור.

יוסף

גיטין נו.

ובזה נבין משי"כ ההת"ס (בסוף הייד"ס) ל"ח עומדים צפופים היה כנס ליתן שכר להבאים בחצרות בית ה', דלפמשי"כ בתב"ץ ה"ג ס"א ר"א דגם בזמנו נראה נס בזה בכח"ו שבירושלים כבואם שם בהג השבועות כל סביבותיהם ולא צר להם, וה' יודע כי עיני ראו בחו"ל דבר זה, ולא אוכל לפרש מפני פריצי עמנו עכ"ל. — וידוע מפי הלמידיו שכונתו היה על בית מדרשו, שהכיל כמה מאות בחורים, למעלה מדרך הטבע. — וזה דכרי קדשו בעצמו הניל, שבמקום שהאיר וך "מהקלי" המקום רחב, ובבית מדרשו הקדוש היה קדושה וזנגשת.

משנת

גיטין נו. ארץ צבי כתיב בה, מה צבי זה אין עורו מחזיק את בשרו, אף ארץ ישראל בזמן שיושבין עליה רווחה, ובזמן שאין יושבין עליה גמדה. ככ"ז ההת"ס (על התורה פ' תולדות ע"י קטו ר"ה כי ענה הרחוב ה' לנו) כתב שידוע כי עקרת השטן והקליפות מרחיבים לנו העולם, לכן היתה א"י מחוקת אנשים שלא כדרך הטבע, הרבה יותר מהראוי, כשם שהיה האויר וך מקליפות, ולכן נקראת ארץ הצבי, שאין לצבי מרה הנוסע ומרבה מחלוקות, לב וגו' בבבל כתיב (נדרים כב.) וזה שאמר יצחק אבינו כשלא רבו על הכאר השלישי, הרחיב ה' לנו, פ"י שעקר הקליפות והרחיב את האויר ופרטו בארץ, עכתי"ד.

אמר עולא לדידי הוי לי ההוא אתרא ואפילו שתין רבוותא קני לא מחזיק א"ל ההוא מינא לר' הנינא שקורי משקריתו א"ל (ירמיה ג ודניאל יא) "ארץ צבי כתיב בה מה צבי זה אין עורו מחזיק את בשרו אף ארץ ישראל בזמן שיושבין עליה רווחה ובזמן שאין יושבין עליה גמדה"

ההוא אהר"ה. רב המלך: משקריתו. דלמיתו ס' רבא עיירות האו צ"ה המלך וכו' ארץ מחזיק חילו ס' רבא קיים: גמדה. לטרי"ה בלע"ז כמו נגמד מלאי: אין עורו מחזיק את בשרו. משפסעס האו טיין ולין יטל לחור ולכסותו

אף כ"ה:

למך גמדה עיירות דוחה. והכשר טעם כוונת הקד"ה כי ירחיב ס' את נטוין וכו' ומהלך טעם כוונת כסאן ג"כ כשפסעס ס' י"ה וסלקן רחנה ירום כי נהנה אלהים בידים כלומר חופי כוח רכבת ירום כי נהנה אלכוס בידים וכשעם ע"י קדושת כסבינה טעם טעם נהנה הארץ משל"כ ללהם סרבן ומה ארצו כוונת כסאן ברוך מחזיק ג"כ טעם טעם מחוק טעם ע"י קדושת טעם טעם גמדה וכו' ומהלך יתקיים צמיתת יתה ממתניין

חידושי אגדות מהר"ל גיטין קיג

ארץ צבי כתיב. יש מקשים ובי איד יתכן לפי השכל הכנס גשם בגשם, ולפיכך הם כמתמיה'

על דבר זה שהוא נמנע לפי הטבע. והנה אין להאריך במקום הזה כי כבר הארכנו בזה בהקדמת חבור גבורת ה' (הקדמה ב') ע"ש ובודאי לפי הטבע הגשמי היה קשה. אבל כל נס הוא דבר זולת הטבע הנהוג והנס הוא לפי שעה לא בהנהגת העולם שהוא תמיד, וכמו שבדרך הטבע שעור הארץ כך וכך וכן בעצמו שלא כדרך הטבע הארץ הוא יותר גדולה ואין כאן הכנס גשם בגשם, שאם היתה נשארת כך תמידית בטבעה היה קשה. אבל ענין זה לא היה טבעי כלל כי חזרה לכמות שהיתה, והדבר שהוא לפי שעה שלא בטבע הוא ענין זולת הטבע ואין זה הכנס גשם בגשם, והיינו שאמר שנקראת ארץ צבי, כי צבי מלשון פאר הוא והדבר שהוא פאר אינו גשם כלל. ובא לומר שיש בארץ צד מעלה נבדלת בלתי גשמית, ומפני כך כאשר יושביה עליה היה נמצא בארץ מעלה נבדלת בלתי גשמית, והוא הגורם שהיתה מריחות, וזהו בעצמו כמו שדרשו במקום אחר (כתובות ק"ב א') שנקראת ארץ צבי מה צבי ממחר במרוצתו כך א"י ממחרת לבשל פירותיה, כל ענין זה שבארץ יש צד מעלה בלתי טבעית, ומפני שהיה בה צד מעלה בלתי טבעית היתה ממחרת לבשל פירותיה, כי דבר הטבעי פועל בזמן ודבר שלא בטבע פועל מבלי זמן, וא"י אינה טבעית כמו שאר ארץ לכך לא היתה מאחרת בפירותיה.

ודע כי הצבי נקרא צבי ג"כ מלשון צבי ופאר שאין הצבי גם ועב החומר, ולכן אינו כבד התנועה כי כל דבר לפי גסות החומר מעכב התנועה עד שיסוד הארץ יש לה חומר [גם] לכך גם אין לה תנועה כלל, והשמים אשר יש להם חומר דק וזך ממהרים תנועה, ולכן נקראת ארץ צבי, והצבי העור שלו אינו מחזיק בשרו, שכאשר הוא בחיותו ויש לצבי דקות החומר היה עורו מחזיק בשרו, וכאשר העור נטלה מן הצבי ונסתלק רוח החיים ממנו, וכאשר אין רוח החיים נשאר הגשמי בלבד ואז עורו אין מחזיק בשרו שבשרו גם ועורו דק, והדבר שהוא דק יותר מתפשט בחיים כאשר אין הכל גשמי כי יש בו החיים ואין זה דבר גשמי, וכן הארץ הקדושה כאשר יושביה עליה וזהו היות הארץ, שהארץ נתן השם יתברך לישראל והיא נקראת ארץ ישראל לכך נקרא זה היות הארץ כאשר יושביה עליה, ואז יש לה המעלה הנבדלת הקדושה בכל

מקום ארון אינו מן המידה דבר זה מבואר מה שמקום ארון אינו מן המדה מפני שאין משהתהפך ואין מצורף הארון שבו התורה השכלית אל שאר הבית כי הארון הוא נבדל מכל הבית במדרגתו ובקדושתו וכל דבר שהוא נבדל מן הגשמי אין ראוי שיהיה לו רוחק כלל ואם יהיה לו מדה יהיה הארון בכלל שאר כלי הבית המקדש שהיו בעלי מדה ואין הדבר כך בארון כי מפני שהוא נבדל לגמרי אין ראוי שיהיה בכלל ומשותף כלל עם שאר בה"מ והוא הטעם עצמו אשר אמר אהרן כ"ג כי הכרובים בנס היו עומדים כי גם הכרובים ראוי שיהיה להם המדרגה הנבדלת לגמרי ואינם משותפים כלל עם שאר כלי הבית ודומים הכרובים והארון לשכל האדם אשר אין השכל אשר הוא נבדל מן הגוף מוטבע בגוף שאם היה מוטבע בגוף היה לו בודאי רוחק הוא הגוף אבל השכל שהוא נבדל אשר אין לו רוחק כלל ומפני כך אינו נכנס ברוחק ואינו משותף עם שאר הגוף וכך היה דבר זה כי הארון שבו התורה השכלית והכרובים שהש"י נקרא יושב הכרובים לא היו מקבלים שום רוחק מן הקב"ה והבן לטעון בנס כלומר כמו שהם בעצמם נבדלים מכל ענין גשמי ולכך היו עומדים בנס כי הנס הוא מטולק מן הגשמיים אשר נוהג בו בעולם הזה.

מדרש אמר פר' לא סי' וז"ל רבה

ז' אמר רבי הנינא תלונות היו לבית המקדש ומתם היתה אורה יוצאה לעולם שנאמר (מ"א ו' ד) ויעש לפית תלונות שקפים אטמים שקופות אטומות היו מקטינות מבפנים ומרהיבות מפחוץ פדי להוציא אורה לעולם אמר

רבי לוי משל למלך שפנה לו טרקלין ועשה תלונותיו מקטינות מפחוץ ומרהיבות מבפנים פדי להכניס אורה לתוכה אכל תלונות של בית המקדש לא היו מן אלא מקטינות מבפנים ומרהיבות מפחוץ פדי להוציא אורה גדולה

ז' ועל דרך שגדש למעלה שוק כדי לזכות את ישראל צוה הקב"ה עליהם להאיר לו בנות במקדשו שהיו הוא הכבוד לעולם ואין הוא צריך לאורו של בשר ודם. דרוש עוד את אשר — אמר רבי הנינא: תלונות היו לבית המקדש — בהיכל, בכתלו הדרומי והצפוני — ומתם היתה אורה יוצאה לעולם, ולא שהיו התלונות כדי להכניס דרכן אור פנימה אל היכל ה' שנאמר — במעשה הבית אשר בנה שלמה: "ויעש לבית הלוני שקופים אטומים", גם "שקופים" וגם "אטומים" כלומר שקופות — היו התלונות, רחבות ופתוחות לרווחה כדי להשקיף דרכן, מצד אחד של הקיר, וגם — אטומות היו — אותן התלונות עצמן, צרות וקטנות כדי לאטום מלהשקיף דרכן, מצד אחר של הקיר, מקטינות — והולכות בעובי הכותל כלפי פנים, כדי שהתיינה קטנות וצרות — מבפנים, ומרהיבות — והולכות בעובי הכותל כלפי הוץ, כדי שהתיינה גדולות ורחבות — מפחוץ, כדי להוציא — מבפנים — אורה לעולם — שבהוץ, שהיו "בנות שבעולם" (פסד"כ

קמח). אינו כן. שאין אדם עושה תלונותיו כן. וכאשר — אמר רבי לוי: משל, למלך — בשר ודם — שבנה לו טרקלין — היכל גדול וכבד לשבת בו — ועשה תלונותיו מקטינות — כלפי הוץ, כדי שהתיינה קטנות — מפחוץ, ומרהיבות — כלפי פנים, כדי שהתיינה גדולות — מבפנים, כדי להכניס אורה — מפחוץ — לתוכה, כשהאור הנכנס דרך החלון ילך ויתפשט פתוחים, כי אם מענין ההשקפה והיא הראייה, וידמה שלמה צוה לעשות תלונות מזכוכית להשים בהננסו לתוכי הטרקלין, אבל — אותם — תלונות של בית המקדש לא היו כן, אלא כבית כדי שיכנס בהם האור ולא יראה אדם בהם דבר, והוא אמרו ויעש לבית הלונים שהם שקופים, מקטינות — היו צרים וקטנים — מבפנים, ומרהיבות — מהרחבות וגדולות — מפחוץ, כדי ר"ל נראים ובהירים בעצמם, והיו אטומים כי לא היו פתוחים כי אם תוהמים, להיזהר מזכוכית שהוא להוציא — דרכן מבפנים — אורה גדולה — וכתפשטת כצאתה דרך החלון למרחבי העולם, דבר מקשי מדובק ומתאהד יחד ונקראים בלעז וירדרא"ש, וגם היום נהגו בבנינים הגדולים לשום אותם בקירות הבתים:

אטומים — רבותינו פירשו (מנחות פ"ב) שקופים: לשון פתיחה, לשון ראייה והשקפה, פתוחים מבחוץ ואטומים מבפנים; קצרים מבפנים, שלא בדרך שאר תלונות העשויות למאור, להראות שאינו צריך לאורה.

רד"ק

(ד) תלונות — כמו 'תלונות' כמו 'נטעו נעמנים' (יש' י"ז), כמו 'נטעים'; 'אנשי מחקה על הקיר' (יח' כג"ד); ויולחם, כמו שכתבנו בספר מכלל' (ה"א). שקופים אטומים — הרגס ינהגן; 'פתיחן מלגו וסתיון מלבר', והוסף בו עוד: 'וחפין כלונסא בית אהבת רישו שרית ארזיא', ובדברי רבותינו ז"ל (מנחות פ"ב) בהפך זה: שקופים אטומים — שקופים מבחוץ ואטומים מבפנים, לא לאורה אני צריך; כלומר: רחבים היו מבחוץ וצרים מבפנים, הפך מנהג העולם, לומר שאינו צריך לאור העולם.

רלב"ג

(ד) ויעש לבית הלוני שקופים אטומים — פירשו רבותינו ז"ל (מנחות פ"ב), שהיו רחבים מבחוץ וצרים מבפנים, להורות שאינו צריך לאורה. אלא כי זה דרך דרש הוא, כי כבר התבאר במופתים הנרשמים, כי מפני היות התלונות רחבות מבחוץ והולכות בשפוע ירבה יותר האור בבית, יותר נמנה שהיה בו מהאור, אם לא היו רחבות מבחוץ. והנראה בעיני, שאלו התלונות לא נעשו אלא לנוי ולחוק הבית, וזה כי כבר נעשה שם צורת תלונות נמשכים זה לזה, והיו בהם המשקופים כאלו היה דעתם לעשות תלונות, ואחר זה היו ממלאים חללם מאבני הבנין והיו אטומים; וכן נהוג היום בבנינים הרפים מאד והחזקים, או אפשר שהיו אטומים אחר זה מנשם ספירי, לא ימנע מהכנס האור בבית, ורוצה לומר: 'לש' בלעז. (ה"ו) ויבן

ר' יוסף קרא

(ד) תלונות שקופים — שבער אותם התלונות נשקף האור ונכנס לפנים.

ר' ישעיה מטרנאי

(ד) תלונות שקופים אטומים — פירוש: תלונות פתוחים מבפנים וצרים מבחוץ, ותרומה: 'פתיחן מלגו וסתיון מלבר', ושקופים — לשון 'וישקף' (בר' כ"ח). ותלונות בא בחסרון מ"ם, כמו 'הרודד עמי תחת' (תה' קמ"ב), ועשאים צרים מבחוץ, שלא יעמוד אדם מבחוץ ויראה

ר' יוסף כספי

(ד) שקופים אטומים — אלה הם הפכים זה לזה, וחבור שניהם יחד הוא הממוצע, וכן 'גר ותושב' (בר' כג"ד) וזה מבואר ליודעי התנין

אברבנאל

קמ"ד

(ד) וספר הכתוב עששה לבית הלוני שקופים אטומים, ומהמפרשים כתבו שהלוני הוא מוכרת, והוא כמו תלונות, ושהיו שקופים מבחוץ ואטומים מבפנים כדברי החכמינו ז"ל (מנחות פ"ט דף פ"ו ע"ב), אמרו לא לאורה אני

צריך, ורצה לומר שיהיו רחבים מבחוץ וצרים מבפנים הפך מנהג העולם, ורצה לומר שהקדוש ברוך הוא לא היה צריך אור מוחש בביתו, כי באורו נראה אור ודרך דרש הוא, כי כבר התבאר במופתים ההנדסה, כי מפני היות התלונות רחבות מבחוץ וצרות מבפנים הולכות בשפוע ירבה יותר האור בבית, וכמו שכתב הרלב"ג, ויותר נכון לפרש בזה שהם שמות הפכיים, ר"ל שקופים מלשון פתיחה והשקפה, כמו (בראשית כ"ו ח') וישקף אבימלך, (שופטים ה' כ"ח) בעד תהלון נשקפה, ואטומים מלשון סתימה, כמו (משלי כ"א י"ג) אטום אנון (שם י"ז כ"ח) אטום שפתיו, וענינו שהיו התלונות האלו עשויים בתקון מלאכה כמו אשנבים וחרכים, כדרך שעושים המלכים מענין שבכה דקה כסדקי דקים, שהמלכים עומדים שמה בתלונות ההם והם רואים את הכל ואינם נראים, ולפי שהיה אם כן בתלונות ההם חלק מהפתוח והלק מהסתום כאלו הם מורכבים משניהם, לכן קראם שקופים אטומים על דרך (בראשית כ"ג ד') גר ותושב, והנה עשה שלמה זה, לפי שיבא אור לבית מאותם התלונות ולא יוכל אדם מבחוץ לראות בהם דבר, ועל זה הדרך יפורש מה שאמר יהוואקל (יהוואקל מ' ט"ז) ותלונות אטומות אל ההאים וגומר, ואפשר עוד לפרש הלוני שקופים אטומים, שהיו תלונות בה מעוקמים ולא היו הולכים על זווית ישר כי אם בעקום, כמו שעושים בחומה הרחבה מאד שעושים בה האשנב בזה הדרך, ולזה קראם שקופים אטומים להיותם פתוחים קצת ואטומים קצת, ומאשר אמר הכתוב ויעש לבית ולא אמר ויעש בבית, אדרוך אני דרך אחר מהפירוש, והוא ששקופים אינם מבפנים, כדי להכניס אורה — מפחוץ — לתוכה, כשהאור הנכנס דרך החלון ילך ויתפשט פתוחים, כי אם מענין ההשקפה והיא הראייה, וידמה שלמה צוה לעשות תלונות מזכוכית להשים בהננסו לתוכי הטרקלין, אבל — אותם — תלונות של בית המקדש לא היו כן, אלא כבית כדי שיכנס בהם האור ולא יראה אדם בהם דבר, והוא אמרו ויעש לבית הלונים שהם שקופים, מקטינות — היו צרים וקטנים — מבפנים, ומרהיבות — מהרחבות וגדולות — מפחוץ, כדי ר"ל נראים ובהירים בעצמם, והיו אטומים כי לא היו פתוחים כי אם תוהמים, להיזהר מזכוכית שהוא להוציא — דרכן מבפנים — אורה גדולה — וכתפשטת כצאתה דרך החלון למרחבי העולם, דבר מקשי מדובק ומתאהד יחד ונקראים בלעז וירדרא"ש, וגם היום נהגו בבנינים הגדולים לשום אותם בקירות הבתים:

מלכים א

ויעש לבית הלוני שקפים אטומים:

ר' נדעש לבית הלוי שקפים אטומים - דבר הקהוב פקח אדריכלי. המורה על סוג קיחד של הלוגות... שקרשו בוני הקקרט בקהל הפופי ובקהל הרומי... אלא שצורתם ועונם שנוי פמלקה קרשים וחוקים. מקרובו של יונתן משקט. פפרי, שדך הקהוב פמלוגת הפתוחים מקפים

אטומים=שקפים כפחין. והוסף, שההלוגות היו קפיים (- קסדגים?) בקלקאות של ארז. הח"ל פרשו שקפים מלשון 'משקוף' (ובלשונם גם 'שקוף' וברבים 'שקופות'), הפא לצמצם את הלל התלון (או תדלה); וקרשו שקופין (מקפים) ואטומים (מפחין). לא לאורה (הפא מן החור) אני צריך (במהלך מ'ע'ב). ופרש את דבריהם רש"י שם: 'שקופים' - מקפים, שהמשקופין על הלוגות. הינו צר שפחלון היה מקפים, והתחב שפחלון מקור קלפי הוין להוציא אותה לעולם. ועוד דרשו חז"ל: ...אבל הלוגות של בית המקדש... מקטינות מקפים ומקריכות מחוז קדי להוציא אותה גדולה וידי לא הו... להודיעך, שכלו אור, ואין צורך לאור (במ'ד'א). קר"א פדש: 'הלוגות פתוחים עם דלתות (פרוסים?). שקפה אפ"ר לקהם אותם. ונראה, שהיה עם ר"י אקרפנאל. שקרשו שקפים אינם פתוחים, כי אם מענין השקפה והיא קר"א: *... ונדמה ששלמה צנה לשנות הלוגים מקוכית להשים פניה קרי שקפים... קהם האור, ולא יראה קרס פה דבר... שקפים... הקרים והקרים בעצמם... והיה אטומים כי לא היו פתוחים, כי אם קתומים, להיות מקוכית... וקר"אם פלפון ורדראד"ש, וגם היום יתקנו פכנינים הקרולים לשום אותם קרירות הקמים. קלומי: הלוגות שהאורה נקמת, קאקעצותם, אבל אי אקשה לעומר מן החור לראות פדש קנימה וכן לעורר פכנים, לראות פדש את הנעשה בחור.

ובתים דף כב סר פת פת'ע

א"ר יעני בר ששן למה נסמכה פישת קרבנות לפרשת בגדי כהונה לומר לך מה קרבנות מכפרין אף בגדי כהונה מכפרין, כהונת מכפרת על שכיכות דמים שנאמר (בראשית 17) וישחבו שער עוים וישבלו את הכהנות בדם, כמנשים מכפרין על גילוי ערות שנאמר (ישעיה 64) ועשה להם מכנסים לבם לכסות בשר ערות, והמנצפת מכפרת על גביה דרוח [בנין דבר הניח] בא דבר שנובעה ויכפר על גובה, אבנט מכפר על הרודד הלב והיכא דאיהיה הרושן מכפר על הדינן שנא' (ע' ועשה הושן מעשכמ, א"ר [מכפר] על ע"ז שנאמר (ישעיה 6) ואין אפור והרפים, מעל מכפר על לשון הרע מנין אמר רבי העניא יבא דבר שבקול וכפר על קל [הרע]

חידושי אגרות מהר"ל

חלק די מסכת זבחים

מה קרבנות מכפרין וכו'. (ספ פ"ח ע"ב) א"ר יעני בר פ"י דבר זה, כי בגדי סטין למה נסמכה פרשת כהונ' ראוי שהיו מכפרין קרבנות לפרשת בגדי כהונה וזה מפני כי ההטאים לומר לך מה קרבנות מכפרין דבקים באדם והם נהשבי' אף בגדי כהונה מכפרין לו מלבוש, וכאשר מהלכש האדם בבגדי קדש, כמו שהם מלבושי כהן, דבר זה מסלק הטמא שהם נהשבים מלבושים צואים, ויש לדעת כי כל ישראל כאיש אהר, וכאשר מהלכש כ"ג בבגדי כהונה דבר זה כפרה לכל ישראל, כי כהן הוא כהן לכל ישראל ובמלבושי כהן מסלק ההטאים מן ישראל כאשר מלבושים אלו לכבוד ולהפארת.

ולו צדקת הצדיק

ובזה הנפש מתלבשת. כהחשבה דבור ומעשה בעת עבודתם במקדש וכפי לבושוין דעהכבה דבור ומעשה כך הם בגדי כהן גדול דלכן אמרו ז"ל (זבחים פת'): שגם כן ככפרים כי בגדים צחות התורה ודאי הם רומזים ונעשים מכה מחשבה דבור ומעשה המלביש נשמתם והרי כל כהשבה דבור ומעשה שלהם הוא רק לכפר ומצנפת שעל הראש נעשה ממחשבה דבמות וככפר על גסות הרוח שזה כהמות ננדע דכבוד נגד מוח

פסיקא והיא אגרת ארץ ישראל

מיוחסת לרב כהנא

פסחים 50

מניין שהשיר מעכב ר' יעקב בר אהא ר' שמעון בולומה בשם ר' חנינה ולקבר על בני ישראל זה השיר קרבן העדה

מנין שהשיר מעכב: פי' מנין שמעכב כפרה ומעלה עליו הכתוב כלולו לא כיפר וכיפר: ולכפר על בני ישראל זה השיר מעכב זה השיר מעכב

עלי תמר - מסכת פסחים ר' יעקב בר אהא ר' שמעון שהשיר קרוי כפרה וכו' ולכפר על בני ישראל זה השיר. מניין שהשיר מעכב וכו' ולכפר על בני ישראל זה השיר. בבבלי נרמין כ"א. השיר מעכב את הקרבן, מ"ט דאמר קרא ואתנה את הלויים נתונים לאהרן ולבניו מתוך בני ישראל על בני ישראל מה כפרה מעכבת אף שירה מעכבת. ופירש ר"ג מה כפרה דכהנים דהיינו מתן דמים אף השירה, דהיינו עבודת הלויים מעכבת. מבואר דעת הבבלי שהשיר בפני עצמו אינו כפרה אלא דמקשינן עבודת הלויים, דהיינו השיר, לעבודת כהנים במתן, דמים שהוא כפרה דמה כפרה מעכבת אף עבודת הלויים מעכבת. מפני שהוא צורך קרבן כמ"ש רש"י שם. אולם דעת הירושלמי שעצם השיר של הלויים מכפר וקרוי כפרה וממילא שהשיר מעכב כמו מתן דמים של כהנים. וקה"ע פירש עפ"י הבבלי אבל אין זה שיטת הירושלמי. ודע אומרים בראש השנה וביום הכיפורים כמה תפילות בניגון ושיר מפני שעצם השיר ג"כ מכפר.

הבונה אחר רבי חנינא וכו'. שלמים וכן רבים קן שש למח' סגלות והכליות לנחם וישראל לא חשבו כהמת או זמן קטוע ליה דוקא אלא או נחם ולתת חסד לגוים או לומר שאל יחס נקל לסוק רעון מסי' על כאלוה ועל המזמור מיעון לשמחם אל יתהגר לכן כי יעוונ רשע דרבו וישנו אל כי וירחמנו ומרגליה כפומים דרכ סהדרין פי' הלך כלו כל הקיפין והין כדבר התי אלא כמשנה ומע"ט:

פנינא אמר, (פר) לפי שהיו ישראל אומרים לשעבר היינו מקריבין קרבנות, ומתעסקים בהם, (פה) עכשיו שאין אנו מקריבים קרבנות מה להתעסק בהם, אמר להם הקב"ה הואיל ואהם מתעסקים בהם, כאלו אהם, מקריבים קרבנות

עין דף ט"י

א"ר חנינא אחר ת' לחורבן הבית אם יאמר לך אדם קח שרה שוה אלף דינרין בדינר אחת אל תקח

פנה דרין דף צח

אמר רבי חנינא אין בן דוד בא עד שיהבש דג להולה ולא ימצא שנא' (ישעיה 41) או אשקיע מימיהם ונתרותם בשמן אולד וכו' (בבבלי) כיום הויה אצמח קרן לבית ישראל ארץ הבא ברה"א אין בן דוד בא עד שהכלה בגלית הולה בויראל' שנאמר (ישעיה 41) וזרת הולולים בכזמרות [ואת המשיחות וגו'] וכתוב בבריה בעת ההיא יוכל שי לה' צבאות וגו'. אמר ועירי א"ר העניא אין בן דוד בא עד שיכלו גבי הרוח' מישראל שנא' (ישעיה 41) א"ר

עין יעקב

עד שיהבש דג להולה... דלמחין כפי' לון ממחורן דמים קטנים מפני והנין גופו כל הים והשם דמסי' קלמ' סמחון דמים לפי שהמזמור המהנין והמת המזמור המה דלועיל והמחין כפי' דמיה דף ג' מה דמים מנין כמנין לויים שיהבש דג להולה בויראל' שנאמר (ישעיה 41) וזרת הולולים בכזמרות [ואת המשיחות וגו'] וכתוב בבריה בעת ההיא יוכל שי לה' צבאות וגו'. אמר ועירי א"ר העניא אין בן דוד בא עד שיכלו גבי הרוח' מישראל שנא' (ישעיה 41) א"ר

חידושי אגרות סנהדרין מהר"ל

ואשר תדע כי הדגים אין בהם שלימות הבריאה תדע מן התורה שכל בית צריכין שהיטה ודגים באסיפה בלבד. וגם תראה בעצם בריאתם, וזה כי האדם יש בו הדבור ושאר ב"ח יש בהם קול הדבור, והדגים אין בהם קול הדבור. ולפיכך בעת הטבול הגיע הפסד לאדם מהתלה ואחר כך לשאר ב"ח כדכתיב (בראשית 1) מאדם ועד בהמה ודגים בים לא נבהל לגמרי, וקאמר כי בן דוד אינו בא עד שיגיע הפסד ושנוי אף לדגים אשר הם רחוקים מן השמים וההפסד ואף אלו יכלו שנוי, וכל זה למעלת הטהויה החדשה עד שיהיה היתה החדשה לגמרי מעולם העליון.

ויש לך לדעת עוד כי אין דבר יותר רחוק מן המציאות, כמו הדגים, שהרי שאר ב"ח הם ביבשה ואין הדגים בים הם רחוקים ונבדלים מן המציאות מאד, ולכן אמר אין בן דוד בא עד שיבשק דג' להולה ולא יהיה נמצא שיהיה שנוי בדבר אשר הוא רחוק מן המציאות. וזה מעיד על שיבא הויה החדשה בעולם בכל העולם בכלל, ולפיכך קודם הויה זאת יש שנוי אף בדגים אשר אינם ביבשה, וכל זה הוראה על מעלת המשיח אשר יהיה כמו עולם חדש לגמרי, ולכן קאמר אין בן דוד בא עד שיבשק דג' להולה ולא יהיה נמצא, וכל ענין [זה] להודיע על ביצת ההויה החדשה אשר יבא לעולם בביאת הגואל כאלו היה עולם חדש, ולכן אמר עד שיבשק דג' להולה וכו' והבין זה כי הוא עוד דבר מופלא ועמוק.

יכלו גסי הרוח והם פחיתת העם והם נגד הגוף באדם. ודע כי גסי הרוח הם נוטים אל הגשמיות ביותר, ודבר זה בארנו בכמה מקומות מורה על זה שם גסות, כמו שיבא לשון דק על השכל כך יבא לשון גס על הגשמי. ולכן אמרו ז"ל סימן לגסות רוח עניות של תורה בבסכת קדושין (מ"ט ב'), ודבר זה בארנו במקומות הרבה, כי גסי הרוח מדה גשמית, ולעתיד יהיה [אותם] ה"י כאלו היה עם חדש שיהיו נהשבים ישראל כאלו היה עם נולד ובריהא החדשה.

חידושי אגרות מהר"ל

אין בן דוד בא עד שיבשק דג' להולה ולא ימצא שנא' (ישעיה 41) או אשקיע מימיהם ונתרותם בשמן אולד וכו' (בבבלי) כיום הויה אצמח קרן לבית ישראל ארץ הבא ברה"א אין בן דוד בא עד שהכלה בגלית הולה בויראל' שנאמר (ישעיה 41) וזרת הולולים בכזמרות [ואת המשיחות וגו'] וכתוב בבריה בעת ההיא יוכל שי לה' צבאות וגו'. אמר ועירי א"ר העניא אין בן דוד בא עד שיכלו גבי הרוח' מישראל שנא' (ישעיה 41) א"ר

ישבת הכותל ירושלים לעיולי נשמת פי לנו ב"ר משה כלאתי ז"ל